

وی تصریح می کند: بنا بر اظهار شهروندان و گاه اخبار منتشر شده در شبکه های مجازی متأسفانه شاهد آن هستیم که برخی از مراکز در اطراف تهران دارای دقت لازم در انجام معاینه فنی نیستند و به راحتی برای خودروهای دارای نقص فنی و ایمنی معاینه فنی صادر می نمایند. این در حالی است که آزمون ها و کنترل های انجام شده در مراکز معاینه فنی شهر تهران منطبق بر آیین نامه، دستورالعمل و استانداردهای ابلاغی دولت انجام می شود و به صورت مستمر صحت عملکرد مراکز معاینه فنی و انطباق سنجی رویه های آن مراکز با دستورالعمل ها توسط کارگروه استانی وزارت کشور، ستاد معاینه فنی خودروهای تهران و سایر دستگاه های نظارتی دارای تکلیف در این ارتباط پایش و کنترل می شود.

امسال، مثل پارسل

وی با ذکر اینکه در چهارماهه نخست امسال در حدود ۵۸۰ هزار دستگاه خودرو به مراکز معاینه فنی شهر تهران مراجعه کرده که در مقایسه با سال گذشته میزان مراجعات تغییر چندانی نداشته است به نکته مهمی اشاره می کند که کمتر به آن توجه شده است. وی در این زمینه به «شهروند» می گوید: با توجه به اینکه براساس ماده ۶ قانون هوای پاک خودروهای شخصی از زمان تولید به مدت چهارسال از انجام معاینه فنی معاف هستند، لذا پیش بینی می شود که با توجه به عدم خروج خودروهای فرسوده و اعمال محدودیت انجام معاینه فنی برای خودروهای فرسوده براساس ماده ۸ قانون هوای پاک، مراجعه به مراکز در سال جاری کاهش هم داشته باشد!

ناظر قانونی

اما شهرداری مدعی است که نظارت بر مراکز معاینه فنی خارج از تهران بر عهده آنها نیست! حالا این سوال مطرح می شود که اگر شهرداری تهران وظیفه این نظارت را ندارد، کدام نهاد باید این مهم را انجام دهد؟ سوالی که مدیرعامل ستاد معاینه فنی خودروهای تهران در جواب آن به «شهروند» می گوید: در ضوابط و قوانین به صراحت تکالیف دستگاه ها در بحث نظارت مشخص شده و در صورت تخلف بایستی دستگاه های مسئول در این ارتباط پاسخگو باشند. براساس آیین نامه اجرایی نحوه انجام معاینه و صدور برگ معاینه فنی خودرو مصوب سال ۱۳۹۳ هیات وزیران مسئولیت برنامه ریزی، هدایت، نظارت و کنترل فعالیت مراکز معاینه فنی سبک یا سنگین برعهده «ستادهای معاینه فنی شهرداری ها» متشکل از شهردار یا معاون ذیربط در شهرداری به عنوان رئیس ستاد، رئیس پلیس راهنمایی و رانندگی شهرستان و رئیس اداره حفاظت محیط زیست شهرستان بوده که در صورت مشاهده تخلف بایستی براساس ضوابط تبیین شده در همین آیین نامه نسبت به برخورد با مرکز متخلف اقدام کنند.

میرزایی قمی با تاکید براینکه براساس همین قانون ستاد معاینه فنی خودروهای تهران تنها در محدوده مصوب شهر تهران (مناطق بیست و دوگانه شهرداری تهران) مسئولیت دارد می گوید: در مورد مراکز معاینه فنی خارج از شهر تهران، شهرداری های آن شهرستان ها از سوی ستاد معاینه فنی، عهده دارند.

به گفته وی ستاد مرکزی معاینه فنی خودروهای شهر تهران از بضاعت ۱۷ مرکز ثابت و ۱۵ واحد سیار مختص خودروهای سبک مشتمل بر ۶۴ خط معاینه فنی و ۱۱ خط موتورسیکلت و سه مرکز تک خطه معاینه فنی خودروهای سنگین برخوردار بوده که زیر ساخت لازم برای پذیرش و انجام معاینه فنی تعداد بالغ بر ۳ تا ۴ میلیون دستگاه خودروی پلاک تهران مشمول معاینه فنی در سال را داراست.

برخورد با مالکان متخلف

با تمام این تفصیلات اگر مشخص شود که خودرویی با وجود نقص فنی موفق به گرفتن برگه معاینه فنی شده است، با آن مرکز و راننده خاطی چه برخوردی می شود؟ سوالی که سررهنک علی اصغر شریفی، رئیس مرکز اطلاع رسانی پلیس راهنمایی و رانندگی پایتخت نیز در گفت و گو با «شهروند»، در مورد نحوه برخورد با خودروهایی که معاینه فنی صوری می گیرند می گوید: تاکنون چندین طرح برای برخورد با چنین متخلفانی اجرایی شده است. واقعیت این است که مأموران ما فقط می توانند از لحاظ ظاهری خودروها را چک کنند. مثلاً اگر خودرویی ارتفاعش را کم کرده بود یا سیستم روشنایی خودرو نقص داشت یا دود زا باشد، مأموران ما با اینگونه خودروها برخورد می کنند.

وی ادامه می دهد: اما اگر پلیس متوجه شود که خودرویی معاینه فنی دارد ولی درعین حال یک نقص فنی آشکار مثل همان دودزایی را دارد، برگه معاینه فنی وی باطل می شود تا بعد از رفع نقص دوباره برای گرفتن برگه معاینه فنی اقدام کند.

لزوم فرهنگ سازی

اما این چالش، یک جنبه فرهنگی نیز دارد که تا آنکه مدیرعامل ستاد معاینه فنی خودروهای تهران هم از آن به عنوان یکی از راهکارهای کاهش تخلفات مرتبط با معاینه فنی یاد کرده و به «شهروند» می گوید: به هر حال درخواست و انتظارات از شهروندان این است که در ارتباط با معاینه فنی خودرو از مراکز معتبر استفاده کرده و به شدت به عملکرد مراکز حساس باشند.

وی ادامه می دهد: به هر حال معاینه فنی به صورت مشخص از دو منظر حائز اهمیت است. کاهش آلودگی هوا و ارتقا ایمنی تردد، چرا که اولاً سهم بزرگی از آلودگی هوا ناشی از آلودگی منابع متحرک است که بی شک معاینه فنی وسایل نقلیه می تواند در پاکیزگی هوای شهر موثر باشد. ثانیاً در بحث ایمنی هم در مراکز معاینه فنی، خودروها از لحاظ داشتن حداقل ایمنی لازم جهت تردد بررسی و کنترل می شوند که قطعاً مسئله ایمنی نیز بسیار با اهمیت بوده و خرابی در بخش ایمنی ریسک تصادف و ایجاد حادثه را حداقل برای سرنشینان خودرو به شدت افزایش می دهد. میرزایی قمی همچنین با بیان اینکه برای ترغیب و تشویق شهروندان به استفاده از خدمات مراکز معاینه فنی شهر تهران راهکارهای تشویقی نیز توسط شهرداری تهران پیش بینی شده است می گوید: امسال براساس مصوبه شورای اسلامی شهر تهران برای خودروهای دارای معاینه فنی برتر تهران تخفیف ۲۰ درصدی عوارض تردد در محدوده های ترافیکی شهر تهران لحاظ شده است. همچنین براساس همین مصوبه برای نخستین بار، کسانی که معاینه فنی خود را از مراکز شهر تهران می گیرند نیز مشمول ۱۰ درصد تخفیف می شوند.

گرچه تلاش خبرنگار «شهروند» برای گفت و گو با رئیس سازمان شهرداری ها و وزارت کشور، به نتیجه ای نرسید اما، به نظر می رسد خلاهای اجرایی و ناهماهنگی های موجود در بحث نظارت بر مراکز معاینه فنی حاشیه شهرهای بزرگ و بخصوص تهران باعث شده تا قانون معاینه فنی سالیانه خودروها که متضمن ایمنی و جان سرنشینان و کاهش آلودگی هواست، به خوبی اجرا نشود و عملاً اهداف تعیین شده برای تدوین و اجرای این طرح به نتیجه خوبی نرسد.

«شهروند» پرونده تخلفات مرتبط با اخذ برگه معاینه فنی را بررسی می کند:

دور زدن قانون به سبک پایتخت نشین ها

✍️ [حمید رضا خالدی] درحالی که محمد مهدی میرزایی قمی، مدیرعامل ستاد معاینه فنی خودروهای تهران، در مورد لزوم اخذ معاینه فنی خودروهای تهران از مراکز تهران، گفت: بر اساس آمار در سال ۱۴۰۲ تنها ۳۷ درصد از خودروهای پلاک تهران مشمول دریافت معاینه فنی به مراکز شهر تهران مراجعه کردند و براساس آمار ارائه شده از سوی پلیس، حدود ۴۰ درصد از مشمولین پلاک تهران به مراکز معاینه فنی خارج از شهر تهران و آقماری مراجعه کرده بودند. موضوعی که باعث می شود تا هدف از احداث این مراکز و فعالیت آن ها به عنوان راهکاری که می تواند باعث کاهش آلودگی هوا شود، عقیم بماند. چالشی که باعث شده تا «شهروند» به ابعاد مختلف این هنجارشکنی قانونی و خلاهای پیش روی آن در این گزارش بپردازد.

تا یک خودرو نتواند معاینه فنی بگیرد عبارتند از: آزمون آلایندگی، وضعیت ظاهری، ترمز، کمک فنر و آزمون هم راستایی چرخ ها. در صورتی که خودرو مردود شود، برگه معاینه فنی به آن تعلق نمی گیرد.

راه فرار

با این حال به نظر می رسد در مورد معاینه فنی هم راه فراری برای خودروهایی که نقصی دارند، وجود دارد! در این میان یکی از رایج ترین و شاید ساده ترین راهکارها، مراجعه به مراکز فنی اطراف تهران است که گفته می شود، نظارت کمتری روی آنها صورت می گیرد. همین مساله باعث می شود تا مالکینی که خودروهای آنها دارای نقص فنی است، به این مراکز مراجعه، تا بتوانند برگه معاینه فنی خودشان را دریافت کنند. رضا، مالک یک تیپای هاچ بک است. وی که چندی قبل مجبور شده تا کاتالیزور خودروی خود را بردارد، با وجود نداشتن این قطعه که باعث کاهش محسوس آلایندگی هوا خواهد شد، موفق شده تا برگه معاینه فنی اش را بگیرد! وی در این خصوص به «شهروند» می گوید: سال گذشته کاتالیزور ماشینم خراب شد و ریخت و باید آن را عوض می کردم. آن زمان قیمت کاتالیزور برای ماشینم حدود ۴ میلیون تومان برایم آب می خورد. اما چون دستم خالی بود نتوانستم کاتالیزور را عوض کنم و فقط آن را خالی کردم. وی سپس به ترفندی که برای گرفتن برگه معاینه فنی زده بود اشاره کرده و می گوید: به پیشنهاد دوستان به یکی از مراکز معاینه فنی در جاده گرمسار رفتم. آنجا با کارشناس مربوطه صحبت کردم و موفق شدم بدون هیچ مشکل خاصی معاینه فنی را بگیرم. آن هم فقط با ۱۰۰ هزار تومانی که به عنوان شیرینی به کارشناس آن مرکز دادم!

تایید، با آمار رسمی

اما وی نه اولین و نه آخرین فردی است که موفق شده تا با این ترفند معاینه فنی بگیرد بلکه برعکس، این آتش به حدی شور است که حتی بسیاری از مسئولان مربوطه راهم وادار به واکنش کرده است. همین چند وقت قبل بود که محمد مهدی میرزایی قمی، مدیرعامل ستاد معاینه فنی خودروهای تهران، گفته بود که براساس آمار در سال ۱۴۰۲ تنها ۳۷ درصد از خودروهای پلاک تهران مشمول دریافت معاینه فنی به مراکز شهر تهران مراجعه کردند و براساس آمار ارائه شده از سوی پلیس، حدود ۴۰ درصد از مشمولین پلاک تهران به مراکز معاینه فنی خارج از شهر تهران و آقماری مراجعه کرده بودند.

او تصریح کرده که این عدد، رقم قابل ملاحظه ای بوده و این درحالی است که ظرفیت مراکز معاینه فنی در سال های اخیر افزایش چشمگیری داشته است. به گفته میرزایی قمی با توجه به افزایش ظرفیت مراکز معاینه فنی، اما هنوز تعداد مراجعات در حد ۳۷/۷ میلیون خودرو نبوده و سهم مراکز معاینه فنی پایتخت از خودروهای تهران در حدود یک سوم است.

آمار ۴۰ درصدی ها

مهدی میرزایی قمی، مدیرعامل ستاد معاینه فنی خودروهای تهران ضمن تایید این مطلب، آمار اعلام شده را تکرار می کند و به «شهروند» می گوید: مراجعه یک میلیون و ۶۶۵ هزار دستگاه خودرو در سال گذشته نشان می دهد که تنها ۳۷ درصد از خودروهای پلاک تهران به مراکز پایتخت مراجعه داشته و ۴۰ درصد از خودروها بنا بر اعلام پلیس راهور فاتح از مراکز خارج از شهر تهران معاینه فنی دریافت کرده اند.

فلسفه یک قانون

اما معاینه فنی چیست و چرا گرفتن آن الزامی است؟ از طرف دیگر چرا رانندگان چه اتومبیل های سواری و چه موتورسیکلت ها از گرفتن آن ممانعت می کنند؟ بر اساس قانون، تمام خودروهای سواری اعم از داخلی و خارجی که سن آن ها بیش از ۴ سال باشد ملزم به اخذ معاینه فنی هستند. در غیر این صورت مالکانی که از دریافت این گواهی سرباز می زنند، توسط پلیس راهنمایی و رانندگی اعمال قانون می شوند.

همانطور که می دانید، معاینه فنی به فرآیند بررسی سلامت خودرو از هر نظر گفته می شود. کارشناسان مراکز معاینه فنی تمام قطعات و اجزای ماشین و نحوه عملکرد آنها را بررسی و گزارش مبنی بر سلامت خودرو و کارکرد صحیح آن تهیه کرده و برای آن گواهی یکساله صادر می کنند.

فلسفه اصلی تشکیل مراکز معاینه فنی به آلودگی هوا و بحث های زیست محیطی باز می گردد. زهره عبادتی - معاون محیط زیست انسانی حفاظت محیط زیست استان تهران - با اشاره به اینکه در حال حاضر ۶۲ مرکز معاینه فنی خودروهای سبک و ۱۲ مرکز معاینه فنی خودروهای سنگین در استان وجود دارد می گوید: یکی از تکالیفی که در قانون هوای پاک بر آن تاکید شده موضوع ایجاد مراکز معاینه فنی و نظارت بر عملکرد این واحدها توسط سازمان حفاظت محیط زیست، وزارت کشور و شهرداری ها است. وی افزود: مراکز معاینه فنی با هدف آزمایش آلایندگی و فنی خودروهای سبک و سنگین ایجاد می شوند و در صورتی که تست خودرویی با استانداردها مغایرت داشته باشد موفق به دریافت گواهی نامه معاینه فنی نخواهد شد و بر همین اساس این مراکز با شناسایی خودروهای آلایندگی به کاهش میزان آلودگی شهرها کمک می کنند. عبادتی با اشاره به اینکه بر اساس مطالعات سیاهه انتشار، ۶۰ درصد آلودگی هوای تهران مربوط به منابع متحرک است، تصریح کرد: در صورتی که معاینه فنی خودروها دقیق انجام شود و آن دسته از خودروهایی که آلایندگی هستند نسبت به رفع نقص اقدام کنند، قطعاً شاهد کاهش آلودگی هوا در استان خواهیم بود...

داشتن گواهی معاینه فنی خودروها به چندین طریق توسط پلیس کنترل می شود؛ چرا که بر اساس ماده ۹ قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی، رانندگان موظفند هنگام رانندگی، گواهی نامه، کارت خودرو، بیمه نامه معتبر شخص ثالث و برای خودروهای مشمول معاینه فنی که بیش از چهار سال از تولید آنان می گذرد برگه معاینه فنی را به همراه داشته باشند تا در صورت مطالبه مأموران راهنمایی و رانندگی آن را ارائه کنند و علاوه بر کنترل فیزیکی به صورت مکانیزه نیز توسط کلیه دوربین های سطح شهر معاینه فنی خودروها کنترل و خودروها در صورت نداشتن آن توسط پلیس اعمال قانون می شوند.

از سویی بنا بر اعلام سامانه یکپارچه معاینه فنی کشوری سیمفا، مراکز معاینه فنی خودروهای شهر تهران در مقایسه با سایر مراکز کشور به صورت دقیق تر و ضابطه مند تر نسبت به پایش خودروها از منظر آلایندگی و ایمنی اقدام می کنند. تحلیل نتایج آزمون خودروهای مراجعه کننده به شهر تهران نشان می دهد در مجموع ۳۰ درصد از خودروها به علت نقص فنی موفق به اخذ معاینه فنی در مراجعه اول نگردیده و تعدادی از این خودروهای مردود دارای چند نقص بوده اند. این آمار نشان می دهد میزان مردودی معاینه فنی در تهران بیشتر است. عاملی که باعث می شود تا مالکان بخشی از خودروهای فرسوده یا خودروهایی که دچار نقص فنی اساسی هستند برای دور زدن قانون به مراکز اطراف تهران بروند تا بتوانند ساده تر معاینه فنی بگیرند و شامل جریمه روزانه مبلغ ۱۰۰ هزار تومان برای خودروهای فاقد معاینه فنی نشوند!

بر اساس گزارش های منتشر شده رایج ترین مشکلاتی که باعث می شود